

ESCALADORS APERTURISTES

Josep Jané Vallvey

La quimera d'una primera

Les empremtes d'una generació
a cavall de segles

Tushita edicions

ESCALADORS *APERTURISTES*

Josep Jané Vallvey

La quimera d'una primera

**Les empremtes d'una generació
a cavall de segles**

Tushita edicions

La quimera d'una primera

Les empremtes d'una generació a cavall de segles

Josep Jané Vallvey

Primera edició: Octubre de 2024

© del text: Josep Jané Vallvey.

© de les fotografies: els autors que consten en els crèdits fotogràfics.

Correccions ortogràfiques i gramaticals: Núria Solano Dalmau.

© 2024 Tushita edicions
www.tushitaedicions.com
info@tushitaedicions.com

Disseny de la col·lecció i tractament de les cobertes: Marc Ancochea
Maquetació: Sir Gawain & Co.

ISBN: 978-84-128763-2-1

Dipòsit legal: B 19035-2024

Thema: SZG, DNB, 1DSE-ES-J, 2ADC, 3MPQ, 3MRB

Ibic: WSZG, BG, 1DSEJ, 2ADC, 3JJP, 3JM

No és permesa la reproducció total o parcial d'aquest llibre, ni el seu tractament informàtic, ni la seva transmissió a través de qualsevol mitjà, bé sigui electrònic, mecànic, per fotocòpia, per enregistrament o d'altres mètodes, sense el permís previ i per escrit dels titulars del *copyright*.

Il·lustració de la coberta: Joan Plana obrint la via «Pippi Langstrumpf» a la Tri-roca, Montserrat, regió d'agulles. (©Josep Jané).

I·lustració de la contracoberta: Obrint la via «Twister Rat» a la Cottontail Tower, Fisher Toowers, Utah, USA. Joan Gilbert encapçalant la cordada i David Palmada a l'hamaca. (©Col·lecció David Palmada).

Fotografia de l'autor a la solapa del llibre: ©Martí Dalmases.

A tots aquells escaladors i escaladores que alguna vegada han tingut la gosadia d'enfrontar-se a allò desconegut.

ÍNDEX

NOTA DE L'AUTOR | 7

PRÒLEG, d'Armand Ballart Codó | 9

PRELUDI D'INTENCIONS | 11

EMILI LÓPEZ. L'ABANS I EL DESPRÉS DE LES INFLUÈNCIES D'UN
MESTRE | 17

JORDI MARMOLEJO. EL SUPERVIVENT DE LA BANDA | 31

SÍLVIA VIDAL. LA FORMIGA DE LES PARETS | 51

JAUME CLOTET, «PACA». LES FESTES QUE MOLESTEN ELS VEÏNS | 65

DAVID PALMADA, «PELUT». ACTOR VERTICAL | 83

ALBERT SALVADÓ. PATRIOTISME D'ALTURES | 97

KIKE ORTUÑO. «SIN MIEDO NO HAY ESCALADA» | 113»

ELOI CALLADO. OBERTURISTA ACCIDENTAL | 121

MIQUEL BLANCO. AVARÍCIA INDIVIDUALISTA | 135

RICARD DARDER. L'OFICI D'ESCALAR | 155

AMADEU PAGÈS. AMBAIXADOR DE L'ESCALADA SENSE ESTRÈS | 175

JOAN ARMENGOL. UNA VIDA EN VINT-I-UNA LLIBRETES | 189

GERMANS MASÓ. ELS DEIXEBLES DEL BARBERÀ | 199

JOAN VIDAL. LA PERSEVERANÇA DE L'INDI | 221

XAVIER TEIXIDÓ. HERÈNCIA DISPERSA | 233

DAVID HITA. *HOMO MONTSERRATINUS* | 247

COROL·LARI D'EXCUSES | 261

CRÈDITS FOTOGRÀFICS | 264

NOTA DE L'AUTOR

Els textos d'aquest llibre, des del preludi fins al corol·lari i passant per cadascun dels seus protagonistes, van ser escrits i donats per finalitzats entre els anys 2008 i 2011. Però per diferents i dilatades circumstàncies no hauran pogut sortir publicats fins l'any 2024.

És normal pensar que, tractant-se d'un llibre de biografies, el seu contingut estarà totalment desfasat. No obstant, intentar refer el conjunt de totes les històries hauria estat pràcticament com fer un llibre nou. I si bé es podria actualitzar la llista d'activitats, també és cert que molts punts de vista, perspectives o plantejaments que van compartir autor i escaladors haurien canviat per evolucionar en una o altra direcció. Per aquests motius, l'autor ha pres finalment la decisió de mantenir els textos tal com estaven en el moment de donar-se per bons. Sí que s'ha afegit al final de cada capítol, en forma de «clàusula addicional», una breu síntesi de fets i dinàmiques que cada protagonista ha dut a terme durant tots aquests darrers anys. Esperem així que les percepcions que en puguem treure ens mantinguin en l'època determinada en què els textos van ser escrits, la qual cosa era la intenció del moment.

No sempre podem dir les coses en el moment en què les volem dir.

Abril de 2024

Nota de l'editor: D'acord amb el parer de l'autor i nostre, hem mantingut el mot *aperturisme* i els seus derivats en comptes d'*oberturisme*, per considerar que el mot *aperturista* és plenament acceptat en el món de l'escalada encara que sigui gramaticalment incorrecte. Per això hem utilitzat la cursiva.

PRÒLEG

Si obrir via pot ser el màxim exponent d'un escalador, la manera de fer-ho és una veritable obra d'art curulla d'aventura. Descobrir una nova línia i fer-la realitat representa un dels plaers més intensos de l'escalada i, en conseqüència, un llegat que restarà per sempre en la història d'una roca, paret o agulla. Dedicar-se a aquesta passió no és un fet habitual, i menys quan la major part del personal es dedica a una disciplina molt diferent: l'escalada esportiva. El grau de dificultat *versus* la conquesta del terreny, les dues cares d'un esport, activitat o manera de viure on molta gent queda enganxada de per vida.

En aquest llibre que teniu entre mans, apareix el col·lectiu més destacat d'*aperturistes* actuals, i alguns de pòstums. Llurs trajectòries han deixat petja en forma d'itineraris i tendències que donen sentit a la seva existència. Coneixent cadascun dels protagonistes, entendrem les diferents raons que els han dut darrere d'un fenomen transmès de generació en generació com un ritual, els principis del qual corresponen a un conjunt de valors que formen l'anomenada *ètica*. Un ofici que s'aprèn «de cara a la paret», amb valor, perícia i elegància, un trio fonamental per deixar el nivell ben alt, aportant quelcom més que els antecessors. Un llistó que ha anat pujant des dels anys trenta, quan tot estava per obrir, i fins a l'actualitat, on gairebé resta tot obert i beneït. Però l'enginy dels nostres personatges sens dubte va més enllà, i sempre troben on despatxar les seves habilitats mitjançant uns arguments que obren noves portes. Des d'amortitzar un pany de roca com a tal fins a triar i remenar sota una paret quilomètrica, són els extrems d'aquesta malaltia sense límits on es tracta d'intimar amb la roca més nua. Alguns d'una manera més intel·ligent, d'altres d'una forma més mecànica, però tots amb un denominador comú: devorar terreny verge.

La voluntat i paciència del Josep Jané ha fet possible aproximar-nos d'una manera planera i familiar a aquests singulars escaladors i escaladora descobrint moltes particularitats que ja ens imaginàvem d'entrada, però que l'autor fa confessar amb molt de tacte a cada personatge. Una psicoanàlisi d'estils, records i anècdotes en el qual apareixen, a més, altres noms vinculats a la festa que cal esmentar per completar el capítol amb veracitat. Un interessant recull on cal valorar un gran contrast d'opinions tractat hàbilment per comprendre una obra sens dubte imprescindible per entendre l'evolució de l'escalada, gràcies a alguns dels protagonistes més destacats de casa nostra.

Així doncs, gaudim d'una lectura apassionant conduïda per aquest modest escalador tarragoní, que de tant en tant necessita quelcom més que la roca per realitzar-se. El plaer de l'escalada *versus* el plaer d'escriure, dues facetes que en Pep ajunta acuradament per transmetre les curiositats d'un món cada cop més vinculat a allò físic i no a allò intel·lectual. Moltes gràcies, Pep, per una tasca que omple un buit important i ens fa una mica més grans.

ARMAND BALLART CODÓ

novembre de 2011

PRELUDI D'INTENCIONS

Setze anys signifiquen una bona edat per començar a escalar. D'entrada, en aquesta edat no hi ha demanda física ni psicològica a la qual el cos no respongui. Per altra banda, és l'edat idònia per no tenir ni idea del que es vol o, contràriament, per ser absorbit per una passió visceral que no deixaràs en tota la vida. En el meu cas, va aparèixer i es va instaurar la inquietud per l'escalada i, de moment, no tan sols és cert que no m'ha abandonat sinó que també m'ha dirigit el ritme de vida.

El desig constant i fervorós d'escalada, d'alpinisme i de moltes activitats relacionades amb la muntanya en general m'han provocat, al mateix temps, un interès secundari i paral·lel que encomana a anar sempre una mica més enllà en els coneixements del món de les altures. Amb el pas dels anys, he anat engendrant la curiositat per saber què hi ha darrere de les ascensions que ens produeixen aquella satisfacció tan inexplicable, i de conèixer la història que s'amaga al seu voltant. Aquests són els sentiments que sorgeixen amb el temps, més enllà del gaudi físic que experimentem en cada escalada. Quines van ser les causes que van fer que aquella via d'escalada arribés a existir en un moment donat? Com i per qui van ser creats aquells itineraris en els quals tant hem somniat, i tanta felicitat o tant de sofriment ens han atorgat? La coneixença de nous companys de muntanya, les converses de refugi amb altres escaladors i la lectura de llibres de muntanya ens responen aquestes preguntes... i ens en creen de noves. Així fem que els deliris de muntanya s'autoalimentin permanentment.

Ben mirat, i analitzat des d'un punt de vista filosòfic, les grans línies d'escalada no es deuen a cap intervenció humana: han estat allí des de sempre fruit de la creació de la pròpia natura. L'únic que han fet els escaladors ha estat descobrir-les i recórrer-

les uns abans que uns altres. La bellesa de l'ascensió és innata al medi natural de la muntanya, l'acció de l'escalador no hi té res a veure, simplement respon a l'afany humà de curiositat i descoberta. El mèrit de l'escalador, pel que fa a les grans ascensions, ha estat posar-les de manifest en el que ell ha considerat el millor dels estils. Així va néixer la vocació per inaugurar vies d'escalada a les muntanyes i parets.

D'una manera similar als exploradors que en temps pretèrits s'endinsaven en territoris hostils, l'*aperturisme* s'ha manifestat en tots aquells escaladors que en algun moment s'han sentit atrets per l'excitació d'enfrontar-se a allò desconegut. Ha estat la tria d'aquells que han preferit sentir el desconcertant plaer de la incertesa i l'ansietat davant d'una retirada impossible, abans que la seguretat de transitar per un camí conegut. I ha significat un motiu més per experimentar la sensació del risc i de l'aventura sense maquillatges en la muntanya. No són pas majoria, els escaladors que s'han dedicat a la tasca d'obrir vies. Com sempre, tot allò que requereix un esforç suplementari no és devoció de les majories. Els primers són els que ho van tenir més fàcil, pel simple fet que anar a escalar quasi bé volia dir anar a obrir. Els que van anar venint després ho van tenir més difícil, simplement perquè pels llocs aparentment fàcils ja hi havien pujat els primers. I els darrers... els darrers hauran hagut de fer molts quilòmetres, o bé han hagut d'imaginar més que no pas descobrir. I quina imaginació que tenen alguns!

Cada època ha tingut la seva saga d'escaladors *aperturistes*, cada saga els seus conceptes determinats a l'hora de plantejar-se una primera ascensió. Com a escalador actiu, que em considero de ment neguitosa i interessat en diversos temes de muntanya, l'*aperturisme* ha estat un dels aspectes que més m'ha captivat. Des del primer moment em van merèixer admiració, consideració i respecte aquells personatges que havien donat forma al que serien les grans clàssiques, el tipus d'itineraris que més m'atrauen l'atenció. Aquelles línies que s'intueixen fàcilment

en observar una paret, aquelles que es poden endevinar sense haver vist abans el dibuix panoràmic amb les vies marcades, aquelles que en algun moment o altre havien d'acabar sent recorregudes per algú i de les quals ja es parlava, mentre això no passava, referint-s'hi com «els últims grans problemes». Els autors d'aquestes vies són els que m'han inspirat, en gran part, la voluntat de voler saber sobre història i personatges de muntanya.

Degut a aquestes marcades preferències, la gran majoria de vies que per a mi han estat grans referents tenen ja, com a mínim, un quart de segle d'existència. Els meus criteris de selecció i la meva concepció decididament clàssica de l'escalada em van portar a pensar, quan vaig començar a escalar a finals dels vuitanta, que ja estava tot obert. La meva sorpresa va ser veure com se seguien obrint vies, no tan sols en indrets nous sinó també en les parets famoses de tota la vida. Se'm trencaven els esquemes. Eren ben poques, i de fet ho segueixen sent, les vies noves que em despertaven la curiositat de cara a una possible repetició. I tot i així, l'espai de les revistes dedicat a les vies noves era el primer que fullejava. La tafaneria per saber què carai obria el personal em superava. Al final he acabat pensant que potser els *aperturistes* de fa trenta anys també creien que en aquell moment ja estava tot obert. I, després de tot, jo mateix he anat obrint algunes vies que potser també són sobrees per a molta gent. Serveixi d'autocrítica aquest comentari. Però, molt a pesar meu, i després d'haver anat veient l'orientació que ha adquirit gran part de l'*aperturisme* en els darrers temps, em resta la percepció personal que aquest està basat en la pura ocupació de l'espai lliure, encara que sigui un espai mancat de seducció. I aquest fet em porta a pensar que els escaladors, igual que qualsevol altre actor o espectador dels afers de la vida, posseïm també aquest insuportable instint de voler perdurar en la història pels nostres actes. Em costa deixar de qualificar el fenomen de la meua època com a «*aperturisme* de consum».

Així doncs, l'època en la qual jo m'he format i he evolucionat com a escalador i alpinista també ha tingut la seva generació d'*aperturistes*, una generació captivada per les mateixes inquietuds i motivacions que totes les precedents, però amb un espai d'actuació totalment diferent. Una generació que, amb molts referents a la mà, ha fet el que ha pogut tenint en compte el panorama que s'ha trobat. Per molt que no hagi estat aquest el temps de les gestes alpines ni dels mites immortals que em fascinen, ha estat el meu, i també m'ha interessat prou per voler-ne saber algunes coses. Això és el que he intentat reproduir en aquest recull de «biografies», si és que se'n pot dir així, d'escaladors *aperturistes*.

L'activitat essencial d'aquesta generació estaria compresa, més o menys, entre la darrera dècada del segle xx i la primera del xxi. Aquest espai temporal és el primer condicionant que em vaig marcar el primer cop que vaig fer una repassada mental dels personatges que més clarament podrien identificar-se com a representants d'aquesta generació, independentment de l'edat que tinguessin. El segon va ser que es poguessin encasellar en un mateix origen català, pel simple fet de poder acotar considerablement les opcions i perquè són els que tinc més a l'abast. I el tercer era que el seu perfil fos irrevocablement *aperturista*, independentment del tipus d'escalada que practiquessin. Aquest últim és el condicionant pel qual molta gent trobarà a faltar alguns *aperturistes* constants i prolífics que, encara que aportadors d'incomptables vies d'escalada, em queda el dubte de si no hauran estat més aviat equipadors que no pas *aperturistes*. I el que tenia clar des de bon començament era que el terme *aperturista* havia de fer honor al seu significat real, és a dir, a aquell que obre des de baix. Aquesta condició híbrida no fa sinó engrandir la seva més que elogiada faceta creativa entesa com un tot, però s'allunya de la significació purista que jo he perseguit a l'hora de valorar estrictament el concepte d'*aperturisme*. Tanmateix, entenc i accepto per endavant totes

les crítiques possibles en aquest sentit. Després d'aquestes tres premisses bàsiques, tota la resta de criteris selectius hauran estat personals, relatius, discutibles, i probablement injustos i erronis en molts casos. No trobaríem mai una selecció a gust de tothom en la qual no hi sobrés ni hi faltés ningú. Jo mateix m'ho he rumiat fins a l'extenuació abans de deixar una llista tancada.

Un altre dels problemes principals ha estat saber excloure d'aquesta llista molts personatges que s'hi haurien pogut incloure inicialment atenent-nos al lapse de temps marcat. Se m'acuden noms com Josep Maria Alsina, Josep Enric Castellnou, Enric Camacho o el Luichy, que han signat moltes primeres ascensions en aquestes dues dècades. Però penso que estarien més ben catalogats en una generació immediatament anterior en la qual els podríem adjudicar moltes vies representatives dels anys vuitanta. El mateix es podria dir de gent inescotable com Fredi Parera, Antonio Garcia Picazo, Joan Jover o Remi Brescó, provinents d'una saga encara una mica més pretèrita que ha continuat enarborant el seu estendard fins al canvi de segle. Inclús el ja patriarcal Josep Manel Anglada ens ha ofert algunes lliçons de bones maneres durant els anys noranta al costat d'Armand Ballart. I què dir de l'incombustible Armand, l'escalador que s'haurà d'acabar qualificant sense cap mena de dubte com l'*aperturista* de tots els temps. I qui millor que ell per fer el pròleg d'aquest llibre. Tots aquests han estat, i segueixen sent, escaladors venerats per la generació a la qual em refereixo, i al mateix temps envejats sanament per haver tingut la sort de disposar d'unes possibilitats irrepetibles durant els seus anys de glòria. Això és el que ens passa per haver nascut massa tard.

També trobaríem altres figures que han començat a despuntar en l'extrem oposat, just a partir dels primers anys de la nova centúria. Estic segur que cada cop ens familiaritzarem més amb nous referents com Guillem i Ferran Ullastre, Oriol Baró

o Gerber Cucurell, *aperturistes* que segurament marcaran les pautes de la propera generació. Precisament per això tampoc apareixen en aquesta selecció.

Crec sincerament, i ho torno a dir des de la meua opinió modesta i personal, que si bé podem trobar a faltar molts *aperturistes*, tots els que hi ha en aquest recull mereixen ser-hi. Cadascun destaca per alguna cosa o té algun tret distintiu, ja sigui l'estil que ha triat, l'àmbit on s'ha manifestat, el nivell que ha aconseguit o el que sigui. Les seves actuacions podran ser o no del nostre gust, les podrem alabar o les podrem criticar —jo mateix reconec que no congenio amb la visió *aperturista* d'alguns—, però la seva tasca com a *aperturistes* és indiscutible. Tot i això, el seu currículum no és el puntal en què m'he recolzat per parlar d'ells. La idea no ha estat saber què han fet sinó com i per què ho han fet, i què pensaven o què sentien quan ho feien. No he buscat un informe tècnic de les seves vies —per això només caldria consultar les guies—; simplement he volgut saber coses de la seva vida d'escaladors i parlar d'ells. Això és el que he pretès i el que he intentat. El que realment m'ha sortit ho haurà de valorar qui ho llegeixi. És per això que no sé si anomenar *biografies*, *perfils*, *aproximacions*, *dissertacions empíriques* o *anades d'olla d'un escalador tarat* el que he escrit sobre ells.

Sigui com sigui, jo em vaig sentir satisfet de conèixer-los i m'ho he passat bé escrivint sobre ells. Amb això en tinc prou.

EMILI LÓPEZ

(Barcelona, 12 de febrer de 1966)

L'ABANS I EL DESPRÉS DE LES INFLUÈNCIES D'UN MESTRE

Després de passar pels odiosos moments d'estira-i-arronsa, la quantitat final de noms que configuren aquesta selecció arbitrària i injusta d'escaladors *aperturistes* ha acabat sent de setze. De tota manera, el nom d'Emili López va ser un dels primers que em va venir al cap sense dubtar quan començava a confeccionar mentalment aquesta llista. Tot i no conèixer de res el personatge, el seu nom se'm feia fàcilment familiar mentre repassava de memòria tots aquells que em sonaven com a més populars. La seva activitat encaixa de ple pel que fa al període cronològic comprès entre la darrera dècada del segle xx i la primera del xxi. Sense ser un *aperturista* molt encasellat a un estil concret d'escalada o a una zona específica, és un exemple

d'aplicació i dedicació constants en la seva faceta. I el nivell de les seves realitzacions és més que respectable. Per tot això, el seu nom em va acudir al pensament amb molta facilitat. I també per això em va semblar ben curiós que la sorpresa més gran se l'endugués el mateix Emili, quan després de parlar-hi dos minuts per telèfon i confessar-li les meves intencions es va mostrar desconcertat per ser ell un dels escollits.

Un cop ja a casa seva li vaig tornar a explicar una mica pel damunt els meus criteris subjectius de selecció. Li vaig citar alguns dels protagonistes amb qui ja havia parlat i alguns dels que encara tenia pendants. Mentre ho feia, intentava percebre en la seva reacció algun signe palpable d'afinitat o de desaprovació. Però només vaig advertir una alenada de rigorós respecte després de pronunciar cada nom. Aprofitant l'ocasió, li vaig comentar que hi havia tres personatges a la llista malauradament desapareguts que tenia pensat de desenvolupar a partir de xerrades amb els que havien estat els seus companys d'escalada més habituals. Pel que feia a ell, havia pressuposat que seria un bon interlocutor per parlar del Xavier Teixidó, i li vaig anticipar una segona trobada més endavant per parlar d'ell. «Avui mateix, si vols», em va contestar instantàniament sense vacil·lar ni un segon. Sense voler-ho, acabava d'encertar de ple el punt a partir del qual va començar una conversa que duraria tota la tarda.

El rerefons que va deixar el Teixi en el panorama de l'escalada catalana va ser ben palpable. Inclús als qui no el coneixíem se'ns va fer estrany deixar de veure publicades vies noves d'autoria seva, al mateix temps que en començaven a aparèixer d'altres dedicades a ell. Els amics de debò i companys de cordada, però, no van tenir la sort de quedar-se només amb aquesta sensació superficial. L'Emili és un d'ells, un dels que ha obert vies en memòria seva, un dels que més vies havia obert en companyia seva, i un dels que va començar a obrir vies seduït pel positivisme, la febre d'escalada i la gran capacitat de persuasió del Teixi. I més enllà de tot això, la seva tendència congènita a dirigir

la conversa una i altra vegada al mateix punt de partida demostrava que era un dels bons amics que el troba a faltar.

Tothom té referents establerts en la part del subconscient que regeix la nostra conducta inescrutable d'escaladors. Més o menys directes, més o menys influents, però tothom els té. Encara que, com potser és el cas de l'Emili, no ens n'adonem fins que els deixem de tenir. Van ser nombroses les dissertacions sobre escalada que es posaren damunt la taula al llarg de la nostra xerrada, i totes semblaven estar magnetitzades per la presència i l'aura invisibles de la figura del Xavi Teixidó. No sé fins a quin punt l'Emili n'era conscient, però, en algun moment, a mi em va donar la sensació d'estar escoltant la versió de la seva vida d'escalador a través de la del Xavi. No veia la manera de desmarcar-nos de les constants al·lusions a l'enyorat company de cordada per centrar-nos en el perfil del propi Emili escalador i *aperturista* de vies, però tampoc em preocupava gaire. Com sempre, vaig deixar que la conversa avancés sense obstacles i sense seguir cap pauta, i pensant que tot el material enregistrat seria bo en el seu moment.

El Síndrome, aquesta és la via que més associada tenia mentalment al nom d'Emili López, i així és com l'hi vaig dir per intentar començar per algun lloc el que seria un carrusel de jornades èpiques. Sembla que vaig tornar a fer diana perquè, tal com ell em va explicar, de les que ha obert és una via de referència per diferents motius. En primer lloc, per ser una via d'envergadura en un paratge de culte com Mont-rebei. I, sobretot, per ser una de les primeres en què va tastar les impressions heterogènies d'obrir amb el Teixi.

Els *aperturistes* del Síndrome van ser quatre: la Cristina Torres i el Joan Amils també hi van treballar a parts iguals. Però cap d'ells era capaç de contrarestar les prioritats del Teixi si aquest tenia una idea preconcebuda del tipus de via que volia que quedés. El Xavi tenia uns objectius prefixats molt clars sobre com procedir en la tasca a mesura que s'anava obrint, i res no podia

alterar-los. El nivell d'escrupolositat era absolutament desesperant, i no hi havia manera de fer-lo espavilar en el ritme de progressió quan se li ficava al cap l'obsessió per deixar la via bé. Es podia passar tranquil·lament el doble de temps per netejar un llarg del que l'Emili havia tardat per obrir-lo. Sempre hi havia una llastra o un bloc per fer caure, un matoll per treure o un clau per afegir o suprimir en un pas determinat. I quan semblava que ja es podia donar per bo, encara feia una altra repassada el següent dia que passava per allí. Aquest era el ritme que marcava el Teixi, que implicava obrir un màxim d'un o dos llargs al dia i baixar sempre de nit.

Les permanents minúcies i el nivell d'exigència del Teixi van fer que El Síndrome s'obris al llarg d'incomptables jornades de l'any 1994. No es van fer bivacs a paret, es pujava i es baixava per cordes fixes en cada atac, la qual cosa permetia al Teixi anar fent els seus inacabables retocs. Al final va quedar un itinerari força aeri i espectacular en un sector de la paret de Catalunya dominat per l'ambient de desploms. Mantingut en sisè grau i exigent pel seu poc equipament i roca mediocre... a pesar de tots els esforços.

Deixant de banda els aspectes tècnics, l'Emili intentava explicar-me la sensació de transformació de la via que li va quedar després de tota la feina. La percepció d'haver realitzat una primera ascensió amb unes característiques determinades que es van convertir en unes altres després d'haver-se entregat a una vertadera tasca de treballs verticals. Les esgotadores maniobres del Teixi que aconseguen que un llarg d'A2 acabés sent 6b. I després de tot em reconeixia sincerament la realitat de les crítiques rebudes de la gent que l'ha repetit, les quals, independentment de reconèixer el mèrit d'aconseguir un itinerari pràcticament en lliure enmig de sostres i desploms, no poden amagar la mala qualificació del rocam.

A pesar d'aquestes anotacions sobre la roca, El Síndrome continua sent la via de referència de l'Emili en la qual va esmerçar més temps en comentaris. Sembla com si aquesta via li hagués hagut

de marcar un punt de partida decisiu en la seva dedicació per obrir vies. És possible que les llunyanes escaramusses amb el Teixi quedessin petrificades per sempre més en cada metre del seu recorregut, així com en els principals arxius de memòria de l'Emili. En el fons, la seva impressió més íntima i tangible era que estava escalant amb algú que anava sempre un pas endavant. Algú que tenia uns quants anys més d'experiència i que atorgava involuntàriament a qui escalava amb ell una sensació de seguretat i de control absolut sobre el que estava fent. No sap fins a quin punt el mateix Teixi era conscient d'això, però era suficient per contrarestar les altres diferències. Aquells freqüents conflictes de procediments són ara un record que reapareix implacable, cada cop que l'Emili es disposa a obrir una via i es sorprèn a si mateix captivat per les mateixes dèries perfeccionistes del Teixi.

Per últim, l'Emili em confessava les temptacions de tornar-hi (quan sigui més gran), per afegir-hi algunes xapes amb la intenció que la via es faci més. Tot i saber que això obriria les portes a una onada de discussions entre els deixebles mont-rebeians, i tot i l'opinió contrastada de la mala roca, no hi ha dubte que El Síndrome va calar fondo en la seva identitat d'*aperturista*. (Esperem que no es faci mai gran.)

Acabades les contingències sobre aquesta via, l'Emili en va recordar algunes altres que poden ser igualment destacades. L'eix vertebrador del seu discurs, però, continuava sent indefectiblement el Xavi Teixidor, ja que totes les que anomenava estaven obertes amb ell. Es va recordar de la Mala Vida, també a Mont-rebei, on van aprofitar un començament que ja existia i van fer algun bivac. Sembla que aquesta vegada va aconseguir fer-lo anar més per feina. Es va tornar a rendir una vegada més, però, al seu poder de convicció i instint d'exploració en algunes altres parets més apartades del Montsec. Així va néixer la Drapaires, a la roca de Migjorn, un modest però privilegiat cingle que s'erigeix escalfat pel sol quan tota la resta de

parets del Montsec de Rúbies queden ofegades per la gèlida boira hivernal, situada just damunt del petit poble abandonat i enrunat que, des de la seva mort ancestral, encara és capaç de donar nom a aquesta part del Montsec. Un cas semblant podria ser el de la via Manoguarra, del Doll, una altra paret abundant en possibilitats als anys noranta i escassa en aflluència d'escaladors.

Moltes primeres ascensions van ser iniciativa del Teixi, a causa de la seva tasca de recerca incansable. També n'hi va haver moltes altres amb gent diversa, que forçosament van contribuir a la configuració de les tendències pròpies de l'Emili com a *aperturista*. Ell especifica que les seves preferències passen per l'elecció de terrenys verticals o inclús desplomats amb recorreguts acrobàtics i espectaculars. I precisa que l'encant d'enfrontar-se a aquest tipus d'escenaris està en saber trobar la línia aèria entre els desploms. No resulten pas unes tendències mancades d'ambició. Tot i això, l'Emili s'espolsava qualsevol possible etiqueta de qualitat mentre em definia aquestes preferències. Admetia obertament les seves capacitats limitades a l'hora d'obrir itineraris d'aquestes característiques. Treia al descobert sense vergonyes que molts llargs amb un grau resultant d'elevada dificultat estan oberts, inicialment, en tècnica artificial, i posteriorment forçats. No tenia problema en assimilar que el grau que assoleix escalant és molt diferent del que aconsegueix obrint. És per aquest motiu que no es considera un *aperturista* de nivell. Aquesta manera de procedir en la feina d'obrir vies és, d'altra banda, molt més extensa i generalitzada del que es pugui imaginar algú que no s'ha dedicat mai a obrir. I molt poques vegades comentada públicament.

El to de veu que utilitzava l'Emili quan es referia a aquest tema candent era del tot natural. Tan òbvies i corrents li semblaven aquestes qüestions que semblava fer-se'n mofa ell mateix quan les va introduir amb una frase carregada d'ironia: «La majoria de vies les he obert fent trampa.»

Li vaig demanar que m'ensenyés les ressenyes de les vies que anàvem comentant per entrar en algun petit detall o anècdota respecte del que estàvem debatent. Però només em va poder oferir una arronsada d'espatlles i un altre comentari burlesc i despreocupat. La Montse, la seva companya, que en aquell moment estava al cas de la conversa, em va confirmar que no guarda ressenyes ni ordena res. L'Emili va saber reaccionar a temps davant d'aquest pronunciament, i em va donar el croquis acabat de fer d'una via a la qual encara no havien posat ni el nom. L'havia obert just la setmana anterior, a la serra de Montanissell i amb el Joan Samsó. Va ser un gest per sortir del pas, però li va servir per salvar l'honor davant l'atac a traïció de la mestressa.

Per reprendre el fil sobre el tema de les maneres de fer a l'hora d'obrir, em va argumentar que aquest era el motiu pel qual s'havia mogut tant per les parets del Montsec i per les de roca calcària en general. A Montserrat, per exemple, amb un conglomerat tan seductor per escalar i al mateix temps tan complex per obrir des de baix, només n'hi ha obert una amb el Sergio Farré. Ni la mateixa perspicàcia del mestre Teixi va ser capaç d'encoratjar-lo en altres ocasions per un terreny en el qual reconeix no moure's gaire bé. Sí que va aconseguir, en canvi, fer-lo participar en la primera ascensió d'algunes cascades de la vall de Bielsa. Les disciplines alpines no són pas una assignatura pendent en la trajectòria muntanyenca de l'Emili. Ha anat practicant sempre l'alpinisme amb una certa regularitat, però lluny d'aquell fanatisme que fa recórrer centenars de quilòmetres a la primera notícia fictícia que es poden clavar els piolets en una caramella de gel. La seva vinculació amb el món de la muntanya hivernal és més pròpia del temps en què es decidia sortir atenent la intuïció dels més experimentats, o la garantia inequívoca del bocaorella. Simplement s'anava a provar sort sobre el terreny. El nivell de resultats era inferior, però també ho eren els plantejaments globals de la temporada.

Els canvis en l'adquisició d'informació no han modificat els hàbits alpinístics de l'Emili, potser inclús han coincidit en un període de relaxament de la seva pràctica. Però tampoc li han causat un augment del seu nivell de dependència de l'activitat alpina, cosa que succeeix sovint davant de tantes referències virtuals.

Justament en els seus primers anys de pràctica, o quasi d'iniciació en l'alpinisme, va ser quan va contribuir en la primera ascensió de tot un itinerari hivernal del Pirineu. Sense saber massa bé com ni per què, es va trobar esgarrapant gel i terreny mixt en el que seria el corredor Milhomes, encaixonat estèticament entre les dues puntes de l'aranesa Forcanada. El Toni Casas, sobretot, que era el que tenia la línia controlada, i també el Joan Amils, el van engrescar en aquesta aventura de l'any 93, abans inclús d'obrir El Síndrome. L'Emili valorava aquesta primera ascensió com una mostra fidedigna i sempre present de l'exigència de l'escalada alpina, de la qual només se'n pot aprendre a base de constància i assiduitat en el medi. Però tenia clar que, a pesar de sumar-la a una bona col·lecció d'ascensions alpines que ha anat acumulant per Pirineus i Alps, és un fet anecdòtic que no reflecteix la seva conducta pròpia d'*aperturista* de roca.

L'alpinisme hivernal va ser precisament la malaurada causa d'una lesió que, pels volts de l'any 2000, el va mantenir apartat de l'escalada durant uns quatre mesos. Una caiguda precipitada escalant en gel quan encara no havia col·locat cap cargol li va propiciar una sobtada presa de contacte amb el terra. L'ensurt hauria pogut sortir molt més car, però es va quedar en dues vèrtebres malmeses, suficient per haver de mantenir un prolongat període de descans no desitjat.

Quatre mesos de convalescència donen per a molt. Donen per poder fer moltes migdiades, per veure molts programes de televisió i per llegir molts llibres... o inclús per descobrir que hi ha més mons a part del nostre idolatrat món de la muntanya.

Aquesta darrera opció no acostuma a ser vàlida per als escaladors compulsius, a qui la resta de gent veu com unes víctimes de la seva addicció malaltissa. Entre altres coses, l'Emili va optar per llegir-se un llibre de muntanya durant aquest temps: *Alpinismo extremo*, de Mark Twight. No era pas el llibre més indicat per tranquil·litzar els nervis després de l'escarment. Twight és conegut per les seves escalades d'elevada dificultat i nivell de compromís, en condicions extremes i en horaris dilatats d'activitat contínua i sense descans. I aquest era bàsicament el fil conductor del seu llibre. La lectura de les barbaritats alpines de Twight no va contagiar gens ni va influenciar la percepció de l'alpinisme de mortals de l'Emili, però sí que el va fer reflexionar en altres qüestions. Escarxofat en el seu sofà, mentre l'esquena es recuperava i els piolets i els grampons iniciaven un període letàrgic indefinit en el fons d'algun bagul, l'Emili va extreure les seves pròpies conclusions.

Si un americà sonat era capaç de fer el que feia a base d'una rigorosa planificació tècnica i, sobretot, d'una preparació psicològica més important que la física, ell també podria plantejar-se nous objectius dins del seu camp a base d'entrenament. Un cop superada la lesió, el primer que va fer per recuperar la forma va ser dedicar-se a l'escalada esportiva. A poc a poc, amb paciència i amb el suport dels amics, es va anar notant millor físicament. I a mesura que passava el temps també es va adonar que estava pujant de grau. Va ser aleshores quan les seves hormones *aperturistes* van adquirir un canvi de concepció en les seves funcions. Aconseguir unes millors capacitats físiques quant a nivell de dificultat li permetria assolir més grau en les vies que obrís, un aspecte al qual no havia donat tanta importància anteriorment.

La motivació en la nova causa tenia molt de pes, però calia parar compte en alguns detalls. Una condició que es va proposar va ser la de deixar les vies més equipades i amb millor material. No era el mateix afrontar un grau més elevat tenint per sota un

parabolt que un pitó que no se sap massa bé com ha quedat. Però igualment s'havia de trobar una certa mesura que impedís donar una feina excessiva al trepant. Aquí és on es desencadena la discòrdia mental que enterboleix en certa manera la puresa d'estil. Aquest és, com molt bé deia l'Emili, l'estil de «fer trampes» que quasi tothom fa i quasi ningú explica. L'estil que porta a col·locar xapes a posteriori i a alliberar passos que no s'han pogut resoldre mentre s'obria el llarg. En definitiva, l'estil que tria l'opció de la comoditat en l'equipament. Aquest fenomen no és pas cap desprestigi en si mateix, ja que cadascú obre com vol o com pot. La «trampa», pròpiament dita, seria el fet que els procediments no queden reflectits en el moment de presentar la ressenya definitiva. Això pot induir a pensar a qui interpreta el croquis en alguna valoració allunyada de la realitat com: «Déu-n'hi-do el grau que fan aquests obrint des de baix.» Després de tot, en les vies que haurien de sortir a partir d'aquest canvi de conceptes va ser on es va adonar realment de la diferència entre fer i no fer esportiva. La mitjana de dificultat era sensiblement superior, per bé que amb més xapes instal·lades que no eren mai les col·locades inicialment en el moment d'obrir. I el resultat, expressat en paraules textuals: «És bo des del punt de vista comercial.»

Així, després del contratemps de la lesió, l'Emili es permetria la llicència d'allunyar-se una mica dels plantejaments de moltes de les vies que havia obert fins aleshores. Les poques expansions, els equipaments justos i el caràcter aventurer en general que havia imprès en la majoria d'*apertures* quedaven al marge. No passava res per deixar posades algunes xapes més si aquestes permetien estalviar-se els estreps i forçar el grau en lliure amb més tranquil·litat. Del llibre de Twilight es va quedar amb els conceptes de preparació, motivació i lluita, però per arribar a unes finalitats diferents.

En mig d'això va arribar inclement i demolidora la pèrdua del Xavi Teixidor: sense raó, sense lògica i sense temps per

poder acabar molts projectes que tenia a mitges. Els amics més directes i els companys de cordada més comuns van fer l'única cosa que podien fer. En poc temps van sorgir unes quantes vies amb el seu nom, una prova que evidenciava la força de la seva personalitat en el món de l'escalada catalana. I l'Emili es va trobar reprenent els costums de sempre per poder homenatjar l'amic perdut tal com a ell li hauria agradat. A Mont-rebei, una vegada més, hi havia una de tantes vies que li havia quedat a mitges al Teixi. La van acabar l'Emili i el Joan Samsó després de deixar-la semiequipada i amb un grau obligat prou rigorós de 6b, condicions que d'alguna manera venien a representar «el buit del mestre Tai-chi».

En el mateix estiu tràgic de l'any 2005, en aquells mesos en què l'Emili escalava envoltat per l'aire dens i enterbolit que ocupava l'espai del company desaparegut, va tornar a fixar-se en les formes seductores de la Forcanada. Potser va ser el record de l'aventura hivernal de l'any 93, o el caràcter alpi que imperava contundent en la memòria del Teixi, el que el va portar a obrir una via amb totes les qualitats de l'alta muntanya. Amb el Sergi Parcerisas aquest cop, es va configurar l'Esperó de la innocència, el primer itinerari que s'atrevia a desvelar les incògnites de la cara nord-oest pel bell mig, i que irradiava l'esperit rotundament alpinista del Teixi. Hi van haver altres vies «Xavi Teixidor» que van aparèixer de la mà d'altres escaladors arran de la seva absència. Algunes eren projectes iniciats pel mateix inescotable Teixi. L'Emili va venerar personalment el seu amic en la consecució d'aquestes dues. Mentre ho feia, va immortalitzar una aliança que li havia marcat moltes de les seves vivències verticals.

Aquesta va ser la darrera de les moltes vegades que la figura emblemàtica del Teixi va aflorar en la nostra llarga xerrada, sempre acompanyada d'algun elogi o d'algun comentari adulator, sempre anunciada amb una sensibilitat imperible. No va ser ben bé així com ell m'ho va explicar, protegit sempre pel

seu port seriós d'estàtua romana, però jo em vaig quedar amb la idea que l'Emili, posteriorment a la desaparició del seu amic, hauria de trobar moltes diferències en la manera de fer, de viure, d'entendre i de compartir l'entusiasme per l'escalada i la muntanya.

Cap al final del nostre col·loqui, i de manera instintiva, l'Emili va fer un repàs general de tot el que havia exposat. Va reprendre el tema de les vies obertes en concepció moderna, i va anomenar com a exemple la «Doctor, doctor! què em passa?» de Terradets, un traçat de l'any 2006 que assegurava que ha estat un èxit pel que fa a repeticions, i un contrast total d'estils diferents si la comparem amb la Blade Runner, per exemple, oberta més de deu anys abans en les elevades formes de la veïna paret del Peladet, a només uns centenars de metres a l'altre costat de la carretera. En mig dels comentaris sobre diversos itineraris i les diferents maneres de procedir durant les seves primeres ascensions, em va deixar anar el concepte d'«*aperturisme* de consum». Un concepte que va lligat forçosament a l'època que estem vivint i a l'estat de saturació de moltes parets. Els valors que prevalen en molta gent que actualment acut a la recerca de roca verge es basen en un distorsionat sentit de la descoberta i la conquesta, que, de vegades, es transforma en pura ocupació física de l'espai lliure. L'autocrítica que feia l'Emili envers a aquest tema era elogiable. Ell mateix reconeixia que potser, en alguna ocasió recent i en certa manera, s'ha sentit víctima de la seducció d'aquest *aperturisme* de consum. I s'atrevia inclús a valorar aquest tipus d'*aperturisme* com un passatemps, més que no pas com una aventura, encara que, sigui com sigui, l'afecció d'obrir vies sempre comportarà dedicació, feina i temps.

Al final de la tarda, després d'unes hores de mansa tertúlia, les inèdites circumstàncies meteorològiques que presenciàvem amb sorpresa des de la finestra de casa seva ens van portar de nou a navegar pels terrenys feréstecs de l'alpinisme. Barcelona, la mateixa ciutat que havia acollit un inquiet Emili de vint anys

fent *boulder* al parc Güell era l'escenari d'una nevada en la primera setmana de març de 2010 que portaria molta cua. La curiosa imatge de carrers i teulades blanques evocaven a parlar de paisatges blancs. Extasiat per la visió de la neu, l'Emili recuperava del seu pensament el record d'algun viatge a Sud-Amèrica en què l'andinisme havia estat un objectiu alegre. I segons després es sorprenia ell mateix tornant al present i explicant-me que el darrer viatge que havia fet havia tingut com a destí l'illa grega de Calimnos, un exòtic paradís mediterrani per a l'escalada esportiva. Amb aquest comentari dubtosament modest deixava clar que, si bé abans anava més al darrere d'uns objectius prefixats, ara pretén simplement aprofitar el temps i escalar a gust i tranquil. Però que ningú s'enganyi: qualsevol dia ens pot tornar a sorprendre amb una primera a Mont-rebei amb tot el caire aventurer.

Com a epitafi, i aquest cop amb tota l'espontaneïtat possible, va deixar anar unes paraules que glosaven a la perfecció bona part de tot el que havia anat dient sobre les seves últimes activitats alpines. Va ser una frase per recordar: «Aquest hivern, l'única neu que hauré tocat serà la de Barcelona, avui.»

Abril de 2010

CLÀUSULA ADDICIONAL

L'Emili ha continuat obrint vies amb el pas dels anys, tal vegada més que en els seus inicis com a *aperturista*. Ha consolidat la tendència de la comoditat en les *apertures*, on no apareixerà cap dubte a l'hora de col·locar una expansió si aquesta ha de permetre la superació del pas amb confiança. Se sent convençut i satisfet del seu tarannà *aperturista* i no fa gaire cas de tots aquells que practiquen la crítica com a esport nacional.

Un altre fet que s'ha anat afermant fins a quedar pràcticament com a norma és la participació de la seva parella Montse Betorz com a companya de cordada habitual en els projectes de noves vies. La majoria de les vies que ha obert darrerament aquesta prolífica parella d'*aperturistes* les trobarem a les parets del Montsec i de l'Alt Urgell, i ja plana sobre elles una mena d'estampa característica marca de la casa.

Març de 2024

«Cada època ha tingut la seva saga d'escaladors *aperturistes*, cada saga els seus conceptes determinats a l'hora de plantejar-se una primera ascensió.

L'època en què jo m'he format i he evolucionat com a escalador i alpinista, compresa entre la darrera dècada del segle xx i la primera del xxi, també ha tingut la seva generació d'*aperturistes*. Una generació captivada per les mateixes inquietuds i motivacions que totes les precedents, però amb un espai d'actuació totalment diferent. Una generació que, amb molts referents a la mà, ha fet el que ha pogut tenint en compte el panorama que s'ha trobat. Per molt que no hagi estat aquest el temps de les gestes alpines ni del mites immortals que a mi em fascinen, ha estat el meu, i també m'ha interessat prou com per voler-ne saber algunes coses. Això és el que he intentat reproduir en aquest recull de biografies, si és que se'n pot dir així, d'escaladors *aperturistes*».

Josep Jané

www.tushitaedicions.com